

Christiana Figueres Tom Rivett-Carnac

**NOI
ALEGEM
VIITORUL**

Cum vom supraviețui crizei climatice

Traducere din engleză de Smaranda Nistor

Lifestyle

Cuprins

Nota autorilor 11

Introducere. Deceniul crucial 15

PARTEA ÎNTÂI. DOUĂ LUMI

1. Acum ne alegem viitorul 29

2. Lumea pe care o creăm 34

3. Lumea pe care trebuie s-o creăm 44

PARTEA A DOUA. TREI MENTALITĂȚI

4. Cine alegem să fim 61

5. Optimismul încăpățânat 65

6. Belșugul infinit 77

7. Regenerarea radicală 89

PARTEA A TREIA. ZECE ACȚIUNI

8. Să facem ce este necesar 103

Lasă în urmă vechea lume 110

Înfruntă tristețea, dar creează-ți o viziune
a viitorului 115

Apără adevărul 121

Privește-te pe tine însuși ca pe un cetățean,
nu ca pe un consumator 127

Lasă în urmă combustibilii fosili 133

Reîmpădurirea Pământului	140
Investește într-o economie curată	147
Folosește tehnologia în mod responsabil	152
Susține egalitatea între cele două sexe	159
Implică-te în activitatea politică	164
Concluzie. O nouă poveste	171
Ce poți să faci acum	177
Anexă	183
Mulțumiri	185
Note	191
Bibliografie	218

Nota autorilor

Suntem buni prieteni și tovarăși de călătorie pe această planetă, dar ne deosebim unul de celălalt în multe feluri. Ne-am născut în perioade geologice diferite. Christiana s-a născut în 1956, la sfârșitul celor 12 000 de ani ai epocii holocene, când clima stabilă a permis omenirii să înflorească, iar Tom s-a născut în 1977, când a început epoca antropocenă — caracterizată prin distrugerea de către omenire a înșeși condițiilor care ne-au permis să prosperăm.

Venim din părți diferite ale hărții geopolitice: Christiana din Costa Rica, o mică țară în curs de dezvoltare, care reprezintă de mult un model de creștere economică în armonie cu natura, iar Tom din Marea Britanie, economia aflată pe al cincilea loc în lume ca mărime și țara de origine a Revoluției Industriale, cu dependența ei de cărbune.

Christiana provine dintr-o familie cu profunde preocupări politice, ambii părinți fiind imigranți în Costa Rica. Tatăl ei a fost de trei ori președinte al țării și este considerat părintele națiunii costaricane moderne. Nu doar că el a inițiat unele dintre cele mai ample politici de protecție a mediului din lume, dar rămâne și singurul șef de stat care a desființat armata națională. Tom se trage dintr-o familie cu rădăcini adânci în istoria britanică și în sectorul privat al economiei. El este un descendent direct al președintelui-fondator al Companiei Indiilor de Est, de pe vremea când aceasta era singura corporație din lume cu propria armată privată. Primele amintiri din copilărie ale

lui Tom sunt de când căuta petrol împreună cu tatăl său, geolog petrolist.

Christiana este mama a două fiice adulte, iar Tom este tatăl unei fete și al unui băiat, amândoi sub vârsta de zece ani.

Am fi putut să nu avem nimic în comun, dar împărțăm din tot sufletul lucrul care este cel mai important: grija pentru viitorul copiilor noștri și ai voștri. În 2013, am decis să lucrăm împreună ca să făurim un viitor mai bun pentru toți copiii.

Din 2010 și până în 2016, Christiana a fost secretarul executiv al Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice, organizația însărcinată să îndrume reacția tuturor guvernelor la schimbările climatice. Asumându-și întreaga responsabilitate pentru negocieri, imediat după dramaticul dezastru al conferinței de la Copenhaga din 2009 privind schimbările climatice, Christiana a refuzat să accepte ideea că un acord global era imposibil.

În 2013, a auzit de Tom, care era pe atunci președintele și directorul general al organizației Carbon Disclosure Project USA și fost călugăr budist. Intrigată de această combinație neobișnuită de experiențe ale lui Tom, Christiana l-a rugat să vină până la New York, ca să discute despre posibilitatea ca Tom să preia funcția de consilier politic principal al secretarului executiv.

La sfârșitul unei plimbări pe jos prin Manhattan, care a durat mare parte din zi, Christiana s-a întors spre Tom și i-a spus:

— Îmi este clar că nu ai nimic din experiența necesară pentru acest post. Dar ai ceva mult, mult mai important: modestia de a recunoaște și valorifica înțelepciunea colectivă și curajul de a lucra cu o complexitate pe care încă nu o înțelegem pe deplin.

Acestea fiind zise, ea l-a invitat să se alăture efortului ONU de a face să avanseze negocierile pentru Acordul de la Paris, în calitate de coordonator al strategiei politice

propuse de Christiana. Tom a conceput și a condus Inițiativa Groundswell, în mare parte ținută secretă, care a mobilizat o susținere ambițioasă pentru încheierea unui acord cu un evantai larg de grupuri cointeresate aflate în afara guvernelor naționale. Câțiva ani mai târziu, a fost în sfârșit finalizat cel mai amplu acord internațional privind schimbările climatice încercat vreodată.

Când s-a auzit zgomotul ciocănelului verde, la ora 19:25 în ziua de 12 decembrie 2015, semnalând adoptarea Acordului de la Paris, cinci mii de delegați care stătuseră cu sufletul la gură timp de ceasuri întregi au sărit de bucurie din fotoliile lor, sărbătorind în extaz progresul istoric obținut. O sută nouăzeci și cinci de națiuni tocmai adoptaseră în unanimitate un acord care să le călăuzească economiile în următoarele patru decenii. Fusese trasată o nouă cale globală pentru viitor.

Dar o astfel de cale are valoare doar dacă este urmată. Omenirea a amânat mult prea îndelung o decizie în privința schimbărilor climatice — acum trebuie să mergem efectiv pe acest drum, adică mai bine zis va trebui să înaintăm în pas alergător. Cartea de față descrie tocmai acest parcurs și avem speranța că veți alerga alături de noi.

Introducere

Deceniul crucial

Lumea toată arde, din Amazonia în California, din Australia și până în Siberia arctică. Ceasurile sunt târzii, iar momentul adevărului, al consecințelor inevitabile, atât de mult amânat, ne-a ajuns din urmă. Ne uităm la lumea noastră cum arde sau alegem să facem ce este necesar pentru a ajunge la un altfel de viitor?

Cine înțelegem noi că suntem determină alegerea pe care o vom face. Alegerea aceasta determină ce se va întâmpla cu noi. Alegerea este în același timp simplă și complexă, dar, mai presus de toate, este urgentă.

La Washington, D.C., la ora zece dimineața într-o zi de vineri, o fetiță de doisprezece ani mărșăluiește alături de prietenii ei, ținând deasupra capului o pancartă pictată de mână, ce înfățișează Pământul învăluit în flăcări roșii. La Londra, demonstranți adulți, îmbrăcați în negru și purtând căști cu vizor ca ale polițiștilor din trupele speciale de intervenție, formează un lanț uman care blochează circulația mașinilor în Piccadilly Circus, iar alții se întind pe asfalt în fața sediului central al companiei British Petroleum. La Seul, în Coreea de Sud, străzile gem de copii de școală primară cu mici rucsacuri multicolore în spate și purtând bannere pe care scrie CLIMATE STRIKE („Grevă climatică”) — în limba engleză, ca să înțeleagă presa. La Bangkok, sute de elevi adolescenți ies în stradă. Hotărâți și îngrijorați, ei merg în spatele liderului lor curajos, o fetiță

de unsprezece ani care poartă o pancartă: OCEANELE SE RIDICĂ ȘI NOI LA FEL.

Peste tot în lume, milioane de copii și tineri — inspirați de Greta Thunberg, adolescenta care a început un protest de una singură în fața Parlamentului suedez — se angrenează în nesupunere civică pentru a atrage atenția asupra schimbărilor climatice. Elevii și studenții înțeleg proiecțiile științifice și sunt îngroziți de calitatea diminuată a vieții care se întrevede pentru ei la orizont. Ei cer măsuri decisive acum. Ei ajută la creșterea gradului de revoltă față de insuficiența eforturilor noastre de a gestiona criza și lor li se alătură oameni de știință, părinți și profesori. Începând cu mișcarea de independență din India și terminând cu mișcarea în favoarea drepturilor cetățenești ale persoanelor de culoare din Statele Unite, nesupunerea civică a explodat de fiecare dată când o nedreptate flagrantă a devenit de nesuportat, așa cum vedem acum în privința schimbărilor climatice. Inadmisibila nedreptate generațională și o deplorabilă lipsă de solidaritate cu cei vulnerabili au deschis acum zăgazarile protestului. Cei care vor fi cei mai afectați au ieșit în stradă. Furia lor este energia de care avem disperată nevoie. Ea poate să propulseze un val de revoltă împotriva stării de lucruri actuale, catalizând ingeniozitatea necesară pentru a pune în practică noi posibilități.

Aceste proteste n-ar trebui să surprindă pe nimeni. Am știut despre posibilitatea unor schimbări climatice încă din anii 1930, cel puțin, și am avut certitudinea încă din anii 1960, când geochimistul Charles Keeling a măsurat nivelul de CO₂ în atmosfera Pământului și a detectat o creștere anuală.¹

De atunci încoace, am făcut prea puțin ca să contracaram schimbările climatice, rezultatul fiind că emisiile de gaze cu efect de seră, cauza schimbărilor climatice, sunt în creștere. Continuăm să urmărim creșterea economică prin extragerea și arderea fără măsură a combustibililor

fosili, cu impact fatal asupra pădurilor noastre, asupra oceanelor și râurilor, solului și aerului. Nu am reușit să gospodărim cu înțelepciune înseși ecosistemele de care depinde supraviețuirea noastră. Am făcut ravagii în ele, neintenționat probabil, dar sistematic și cu îndârjire.

Neglijența noastră a catapultat schimbările climatice de la statutul de provocare existențială la cel de criză cumplită, așa cum este acum, pe măsură ce ne apropiem cu rapiditate de limitele dincolo de care Pământul nu va mai fi niciodată la fel. Și totuși, pentru mulți, aceste ravagii sunt invizibile. În ciuda frecvenței și intensității crescânde a dezastrelor naturale, tot n-am reușit să facem legătura între distrugerea neîncetată a habitatului nostru natural și capacitatea noastră viitoare de a le asigura copiilor noștri o viață fără pericole, de a ne hrăni, de a locui pe coastele mărilor și oceanelor și de a păstra integritatea caselor noastre.

Guvernele au abordat problema în pași mărunți. Cel mai amplu efort în acest sens este Acordul de la Paris, care trasează o strategie unificată de combatere a schimbărilor climatice. Toate guvernele lumii l-au adoptat în unanimitate, în decembrie 2015, și majoritatea l-au ratificat sub formă de lege în timp-record. De atunci, multe corporații, mari și mici, și-au stabilit obiective laudabile în materie de reducere a emisiilor de gaze; multe autorități locale au pus în aplicare politici publice eficace; și numeroase instituții financiare au mutat volume importante de capital dinspre combustibilii fosili spre tehnologii ecologice alternative. Totuși, unele guverne au început să declare o urgență climatică, pentru că, oricât de importante ar fi actualele măsuri de corecție, luate împreună ele sunt în continuare foarte departe de ceea ce ar fi necesar pentru stoparea creșterii — și începerea reducerii — emisiilor la nivel planetar. Fiecare zi care trece este o zi mai puțin din cele pe care le avem ca să stabilizăm planeta noastră din ce în ce mai fragilă, care deja e pe cale să devină nelocuibilă pentru specia umană. Începem să nu mai

avem timp la dispoziție: din clipa în care depășim pragurile critice, răul făcut mediului natural și, ca urmare, viitorului nostru pe această planetă va fi ireparabil.

De-a lungul anilor, reacțiile publicului la schimbările climatice au parcurs întreaga gamă posibilă. La una dintre extreme sunt negaționiștii, care spun că ei „nu cred“ în schimbarea climei. Președintele Donald Trump este cel mai cunoscut exemplu. Negarea schimbărilor climatice echivalează cu a spune că nu crezi în forța gravitației. Știința schimbărilor climatice nu este o credință, o religie sau o ideologie politică. Exact la fel cum gravitația își exercită forța de atracție asupra tuturor oamenilor, indiferent dacă noi credem sau nu că există, schimbările climatice deja ne afectează, indiferent unde ne-am fi născut sau unde am trăi acum. Iresponsabilitatea de „a nu crede în schimbările climatice“ devine și mai vizibilă cu fiecare nou eveniment catastrofal. Negaționiștii schimbărilor climatice protejează fără rușine interesele financiare pe termen scurt ale industriei combustibililor fosili, în detrimentul intereselor pe termen lung ale propriilor urmași.

La cealaltă extremă sunt cei care recunosc validitatea științei în sine, dar încep să-și piardă încrederea că am putea face ceva ca să gestionăm schimbarea. Oamenii simt o reală amărăciune când vine vorba despre incalificabila pierdere a ecosistemelor și a biodiversității, despre cât de multe alte lucruri în plus vom pierde, inclusiv modul de viață al oamenilor, așa cum arată el acum. Cei cuprinși de această amărăciune se prea poate să-și fi pierdut orice urmă de credință în capacitatea noastră colectivă de a schimba cursul istoriei omenirii. Fiecare nou film documentar realizat, fiecare nou studiu științific, fiecare raport al unui nou dezastru nu fac decât să adâncească această mâhnire. Durerea sufletească poate fi o experiență profund transformatoare pentru unii și se poate spune că unul dintre principalele motive care au făcut ca schimbările climatice să se producă

timp atât de îndelungat, fără să ne ocupăm de ele, este că nu am reușit să simțim cu adevărat ce anume va însemna acest lucru. Este important să ne acordăm cu toții timp și spațiu suficient pentru a simți în profunzime amărăciunea și pentru a o exprima deschis. Pe măsură ce intrăm în rezonanță cu emoția pură și nedisimulată, mulți dintre noi vor trece printr-o perioadă întunecată și neliniștitoare de deznădejde, dar nu-i putem îngădui să ne erodeze capacitatea de a ne mobiliza cu mult curaj în vederea transformării.

Mânia care alunecă în deznădejde devine neputincioasă — nu va reuși să producă nicio schimbare. Mânia care evoluează în convingere este de neoprit.

Un grup mai mare de oameni, între aceste două extreme, înțelege că este vorba despre o știință și recunoaște dovezile, dar nu ia nicio măsură, fie pentru că nu știe ce să facă, fie pentru că e mult mai ușor să nu te gândești la schimbarea climatică. A te gândi la ea este înspăimântător și copleșitor. De fiecare dată când vedem știri despre fenomene meteo extreme — uragane care nu apăreau altădată decât o dată la cinci sute de ani într-o anumită regiune, acum apar de două ori pe lună; perioade de secetă care șterg de pe fața Pământului sate întregi; valuri de caniculă care depășesc record după record; dezastre naturale care ilustrează ce se petrece cu adevărat —, simțim un nod în stomac. După care închidem însă televizorul și ne distragem atenția cu altceva care să ne facă să ne simțim mai puțin ipocriți. Mai bine să ne purtăm ca și cum nu s-ar întâmpla nimic sau ca și cum n-am avea ce să facem ca să oprim dezastrul. Astfel, ne putem amăgi singuri că viața va continua nestânjenită, la fel ca până acum. Deși reacția aceasta este de înțeles, este totodată o eroare colosală. Dacă ne complăcem acum în această situație, ne închidem singuri într-un viitor care cu siguranță ne va aduce instabilitate și conflict.

Am ajuns deja prea departe pe drumul distrugerii, ca să mai fim în stare să „rezolvăm“ schimbările climatice.

Atmosfera este deja prea încărcată de gaze cu efect de seră, iar biosfera prea alterată, pentru ca noi să mai putem da ceasul înapoi în privința încălzirii globale și a efectelor sale. Noi și toți urmașii noștri vom trăi într-o lume cu condiții de mediu care sunt modificate pe vecie. Nu putem să mai aducem înapoi speciile dispărute, ghețarii care s-au topit, recifele de corali moarte sau pădurile primare distruse. Cel mai bun lucru pe care-l putem face este să păstrăm schimbările între niște limite gestionabile, să restrângem calamitatea totală, să preîntâmpinăm dezastrul care ar rezulta din creșterea neîngrădită a emisiilor. Ceea ce măcar ne-ar ajuta să ieșim din modul de funcționare în stare de criză. Este un minimum pe care trebuie să-l facem.

Dar putem totodată să facem mult mai mult.

Atacând acum cauzele schimbărilor climatice, putem în același timp să reducem riscurile la minimum și să ieșim din criză mai puternici. Astăzi, avem șansa unică de a crea un viitor în care lucrurile nu doar se stabilizează, ci efectiv se îmbunătățesc. Putem avea transport mai eficient și mai ieftin, rezultatul fiind un trafic mai redus; putem avea un aer mai curat, care întreține o stare de sănătate mai bună și crește calitatea vieții în orașe; și putem pune în practică o utilizare mai inteligentă a resurselor naturale, rezultatul fiind mai puțină poluare a terenurilor și apelor. Atingerea modului de gândire necesar pentru a obține acest mediu de viață mai bun ar semnala o mutație a omenirii.

Fără a diminua cu nimic dificultatea enormă a acestei sarcini, suntem capabili să schimbăm direcția de mers, și nu există dovezi obiective care să spună altceva. Societățile noastre s-au confruntat cu provocări imense și înainte: sclavie și rasism instituționalizate, oprimarea și excluderea femeilor, ascensiunea fascismului. Bineînțeles, niciuna dintre aceste probleme nu a fost definitiv rezolvată, dar, abordate în mod colectiv, știm că ele sunt surmontabile. Schimbarea climatică este încă și mai complexă din cauza destinului pe

care îl prevestește pentru specia umană, dar suntem bine pregătiți să-i facem față. Am obținut deja o serie de succese în plan social și politic; dispunem de majoritatea tehnologiilor de care vom avea nevoie, dacă nu de toate; avem capitalul necesar și știm care sunt politicile publice cele mai eficiente. Putem s-o facem.

Dar suntem departe de a face ceea ce trebuie.

Indiferent dacă te-ai resemnat în privința schimbărilor climatice, dacă te doare sau dacă te înfurie, cartea aceasta este o invitație pentru tine să iei parte la crearea viitorului omenirii, încredător că, în ciuda naturii aparent intimidante a provocării, la nivel colectiv avem deja ce ne trebuie pentru a aborda schimbarea climatică acum.

Invitația aceasta necesită răspunsul tău imediat.

Două date ar trebui să rămână acum gravate în mintea tuturor: 2030 și 2050.

Până cel mai târziu în 2050, dar ideal până în 2040, trebuie să reducem emisiile de gaze cu efect de seră în atmosfera Pământului până la nivelul la care planeta noastră poate să le absoarbă în mod natural prin ecosistemele sale (un echilibru cunoscut sub denumirea de „emisi nete de gaze egale cu zero“ sau „neutralitatea emisiilor de carbon“). Pentru a ajunge în acest punct stabilit științific, totalul mondial al emisiilor noastre de gaze cu efect de seră trebuie să fie clar în scădere după 2020 și să fie reduse cu cel puțin 50% până în 2030.

Obiectivul reducerii la jumătate a emisiilor până în 2030 reprezintă un minimum absolut pe care trebuie să-l realizăm, dacă vrem să avem măcar 50% șanse să punem omenirea la adăpost de cele mai groaznice efecte. Ne aflăm în deceniul crucial. Nu este nicio exagerare să spunem că ceea ce facem în privința reducerii emisiilor între momentul prezent și 2030 va determina calitatea vieții oamenilor pe această planetă timp de sute de ani de acum înainte, dacă nu și mai mult. Dacă nu ne înjumătățim emisiile până în